

Verklarende woordenlijst bij Music 4 you 2010

ABA-vorm	een driedelige vorm waarbij het eerste deel (A) na het B-deel wordt herhaald
a capella	gezongen zonder instrumentale begeleiding
accel. (accelerando)	geleidelijk sneller wordend; heeft te maken met tempo
accelerando (accel.)	geleidelijk sneller wordend; heeft te maken met tempo
achtste noot	een noot die de helft van de waarde heeft van een vierde noot: er gaan twee achtste noten in één vierde noot, dus op één tel (in de meeste maatsorten)
achtste rust	een rust die de helft van de waarde heeft van een vierde rust
ademhalingstekens	een teken dat aangeeft waar je best ademt, meestal in de vorm van een komma boven de notenbalk
Allegro	levendig
arpeggio	letterlijk: als een harp: de akkoordnoten worden niet tegelijk, maar snel na mekaar gespeeld, zoals je op een harp dikwijls hoort en ziet
ballet	een klassieke dansvorm, gebonden aan vaste technieken
begeleidingsgitaar	de gitaar die in een groep de akkoorden speelt op die manier de zang en de andere instrumenten ook ritmisch ondersteunt; voor de solo's is er meestal een andere gitarist
blaasinstrumenten (blazers)	blaasinstrumenten (blazers): instrumenten waarbij de toon gevormd wordt door blazen; door de adem wordt de lucht in de buis tot trilling gebracht
body percussion	je lichaam als slagwerk gebruiken om allerlei geluiden voort te brengen
boogie of boogie-woogie	een jazzstijl in snel tempo, oorspronkelijk voor piano, met een beweeglijke baspartij in de linkerhand en de melodie (met veel improvisatie) in de rechterhand; elk nummer maakt gebruik van een vaste akkoordreeks die steeds herhaald wordt
bridge	een gezongen onderdeel van een lied dat verschillend is van strofe en refrein en dat meestal maar één keer voorkomt in het lied
brug	een gezongen onderdeel van een lied dat verschillend is van strofe en refrein en dat meestal maar één keer voorkomt in het lied
buikademhaling	ademhalingstechniek die je nodig hebt om te zingen of een blaasinstrument te bespelen; de buik wordt dik bij het inademen en wordt weer platter bij het uitademen
canon	een lied waarbij de ene na de andere stem hetzelfde thema zingt
componist	de schrijver van muziek; een persoon die muziek componeert (ontwerpt)
concertmeester	de aanvoerder van de eerste violen in een symfonisch orkest; hij oefent afzonderlijk met de strijkers o.a. Om de boogstreken af te spreken (zodat het geen warboel is van op- en neergaande strijkstokken); onder zijn leiding worden alle instrumenten gestemd; bij plotse afwezigheid van de dirigent kan hij het overnemen
concerto (mv. concerti)	een muziekwerk voor een of meer solo-instrumenten en orkest
cresc. (crescendo)	geleidelijk luider wordend, heeft te maken met klanksterkte of dynamiek
crescendo (cresc.)	geleidelijk luider wordend, heeft te maken met klanksterkte of dynamiek
Da Capo (D.C.)	herbeginnen (tot aan "Fine"); het Italiaans voor "vanaf het begin"
D.C. (Da Capo)	herbeginnen (tot aan "Fine"); het Italiaans voor "vanaf het begin"
dirigent	de leider van een koor of een orkest
<i>driedubbele forte</i>	of <i>fortississimo</i> (afkorting <i>fff</i>): zeer zeer luid
<i>dubbele forte</i>	of <i>fortissimo</i> (afkorting <i>ff</i>): zeer luid
dubbele maatstreep	een dubbele verticale streep (de laatste wat dikker dan de eerste) die het einde van een muziekstuk aangeeft
<i>dubbele piano</i>	of <i>pianissimo</i> (afkorting <i>pp</i>): zeer zacht
dynamiek	het gebruik van wisselingen in klanksterkte (luid en zacht)
eenstemmig	verschillende stemmen of instrumenten zingen of spelen dezelfde partij
<i>f</i>	afkorting van <i>forte</i> , luid
fermate	Italiaans voor rust of pauze: de noot (of de rust) wordt gedurende onbepaalde tijd aangehouden (verlengd) – zie p. 65 van je leerwerkboek
<i>ff</i>	de afkorting van <i>fortissimo</i> , zeer luid
<i>fff</i>	de afkorting van <i>fortississimo</i> , zeer zeer luid
Fine	Italiaans voor "einde"; hier moet je het muziekstuk afsluiten; Fine wordt meestal gebruikt in combinatie met een Da Capo (D.C.): je moet herhalen vanaf het begin, maar bij Fine moet je eindigen
<i>forte</i>	luid (de afkorting is <i>f</i>)
<i>fortissimo</i>	zeer luid (de afkorting is <i>ff</i>)
<i>fortississimo</i>	zeer zeer luid (de afkorting is <i>fff</i>)
gepunteerde noot	een punt achter een noot, dat de noot verlengt met de helft van haar waarde
glissando (mv. glissandi)	een schuivende toon (Italiaans voor schuivend)
gospelsong	religieus lied dat op het evangelie (het Nieuw Testament) gebaseerd is. De Noord-Amerikaanse zwarten versmolten Westerse elementen met hun Afrikaanse beleving. Kenmerkend zijn vraag- en antwoordspel tussen de voorganger en de gelovigen; het koor zingt meerstemmig en wordt meestal begeleid door instrumenten.
grafische voorstelling	een getekende voorstelling van een thema of een partituur
grondnoot (of tonica)	de belangrijkste noot van een toonladder: daar begint en eindigt de toonladder mee
halve noot	een noot die twee tellen duurt (als elke tel een vierde noot is); de waarde komt overeen met de helft van een hele noot
halve rust	een rust die twee tellen duurt (als elke tel een vierde noot is); de waarde komt overeen met de helft van een hele rust
harmonie	1. de mooie samenklank van muziektönen; 2. de opeenvolging van akkoorden (ter ondersteuning van een melodie)
harmonieorkest	een orkest dat bestaat uit blaasinstrumenten (hout en koper) en slagwerk
hele noot	een noot van 4 tellen (als elke tel een vierde noot is); ze vult een volledige maat van 4/4

hele rust	een rust van 4 tellen (als elke tel een vierde noot is); ze vult een volledige maat van 4/4
herhalingstekens	een set van tekens die ervoor zorgt dat het ganse afgebakende deel moet herhaald worden (zie p. 28 van je leerwerkboek); aan het begin van een muziekstuk hoeft je geen teken te zetten: als enkel het einde van een herhaling aangegeven wordt, begin je vanaf het begin van het werk
hopfiguur	een ritmische figuur die bestaat uit een gepunteerde achtste en een zestiende noot (zie p. 82 in je leerwerkboek)
houtblazers	of houten blaasinstrumenten: blaasinstrumenten die bestaan uit een buis met gaatjes, die met kleppen worden afgedekt; door onze adem wordt de lucht in de buis tot trilling gebracht; de buis is meestal van hout, maar de dwarsfluit is reeds lange tijd van metaal; de voornaamste houtblazers zijn: dwarsfluit, hobo, klarinet en fagot
houten blaasinstrumenten	of houtblazers: blaasinstrumenten die bestaan uit een buis met gaatjes, die met kleppen worden afgedekt; door onze adem wordt de lucht in de buis tot trilling gebracht; de buis is meestal van hout, maar de dwarsfluit is reeds lange tijd van metaal; de voornaamste houtblazers zijn: dwarsfluit, hobo, klarinet en fagot
idiofonen	slaginstrumenten zonder vel: we horen het materiaal zelf van het instrument (hout of metaal)
instrumentaal	met instrumenten uitgevoerd
keyboard	een elektronisch toetsinstrument dat in de lichte muziek gebruikt wordt; er zitten ritmische en harmonische begeleidingsfiguren in verschillende stijlen in
klanksterkte	de sterkte van een klank of een reeks klanken; het gebruik van wisselingen in klanksterkte wordt dynamiek genoemd
klankwoorden	een systeem van woorden als hulpmiddel om het ritme juist te lezen en uit te voeren, b.v. ko-ko-lang (voor kort-kort-lang) of tikketakke-tik ...
koor	een groep zangers en/of zangeressen die een- of meerstemmig zingt
koperblazers	koperen blaasinstrumenten waarbij de lucht tussen de gespannen lippen wordt geblazen in een bekervormig mondstuk; de voornaamste zijn: trompet, hoorn, trombone en tuba
koppelteken	een boogje tussen twee noten van gelijke hoogte; dit boogje zorgt ervoor dat de eerste noot verlengd wordt met de waarde van de tweede
koraal	een godsdienstig lied dat eenvoudig is van ritme en melodie (en dat in de eigen landstaal is, dus niet in het Latijn), zodat het door de gelovigen kan gezongen worden
lead guitar	sologitaar: de gitaar in een groep die de melodische lijnen en de solo's krijgt; voor de akkoorden (ritmisch gespeeld) zorgt meestal een andere gitarist in de groep
live optreden	een optreden van artiesten voor publiek
maat	een afgebakend stukje muziekschrift tussen twee maatstrepen
maatcijfer	een combinatie van twee cijfers onder elkaar: het bovenste geeft aan hoeveel tellen er in elke maat zijn, het onderste geeft de waarde van elke tel aan
maatsoort	de soort van maatindeling van een muziekstuk: b.v. een tweedelige of een driedelige maatsoort
maatstreep	een verticale streep die dient om de maten van elkaar te scheiden
manuscript	handschrift
medley	een aaneenschakeling van bekende liedjes of melodieën
meerstemmig(heid)	verschillende stemmen of instrumenten zingen of spelen niet allemaal dezelfde partij
melodie	een reeks tonen van verschillende hoogte
melodisch ostinato	een voortdurend terugkerende melodische cel, die koppig wordt volgehouden
membranofonen	slaginstrumenten met vel; (slaginstrumenten zonder vel worden idiofonen genoemd)
menuet	een plechtige dans in 3/4-maat, afkomstig van een boerendans en voorloper van de wals
morsetekens	elk letterteken wordt voorgesteld door een combinatie van punten en streepjes (korte en lange tonen om een bericht te seinen)
motief	een kleine cel die zelfstandig betekenis heeft in een muziekwerk: het motief kan herhaald worden, identiek of gewijzigd
muziekpedagoog	een persoon die gespecialiseerd is in het overbrengen van muzikale kennis op leerlingen
naspel	een afsluitend instrumentaal gedeelte
natuurtonen	tonen die je kan vormen door de lippen spanning te wijzigen bij een koperblazer (of ook bij een vuvuzela!), dus zonder gebruik te maken van ventielen
nazin	de laatste helft van een muzikale volzin
neermaat	een muziekstuk begint met een neermaat als het met een klemtoon (dus met een volledige maat) begint
negrospiritual	godsdienstig volkslied van de Noord-Amerikaanse zwarten, gebaseerd op verhalen uit de bijbel (het Oud Testament). De zwarte slaven maakten kennis met de godsdienst en de gezangen van de blanken en versmolten die met hun gevoel voor ritme en spontane betrokkenheid bij de eredienst.
notenbalk	een reeks van 5 horizontale lijnen waarop men de hoogte van muzieknooten kan weergeven
notenwaarde	de waarde van een noot, de duur van een noot (b.v. een halve of een vierde noot ...)
opmaat	een muziekstuk begint met een opmaat als de eerste maat onvolledig is. Er komt één noot (of enkele noten) voor de eerste klemtoon; ook de laatste maat is onvolledig en samen vormen zij een volledige maat.
origineel	oorspronkelijk, b.v. originele R & B-teksten: de eerste R & B-teksten
ostinato	een voortdurend terugkerende muzikale cel, die koppig wordt volgehouden
<i>p</i>	afkorting van <i>piano</i> , zacht
partij	een onderdeel van de partituur: de verzameling noten voor één instrument of zangstem (of voor een groep instrumenten of zangstemmen, b.v. de altviolen in een orkest of de sopranen van een koor). De dirigent heeft alle partijen in zijn partituur, maar de koor- of orkestleden hebben enkel hun eigen partij.
partituur	de geschreven neerslag van een muziekwerk, waarin alle afzonderlijke partijen onder elkaar genoteerd staan, zodat de dirigent een overzicht heeft van alle partijen
<i>pianissimo</i>	zeer zacht, (de afkorting is <i>pp</i>)
<i>piano</i>	zacht, (de afkorting is <i>p</i>)
pianoconcerto	een muziekwerk voor symfonisch orkest en een pianist als solist
pick-up-elementen	metalen plaatjes die bevestigd zijn onder de snaren van de elektrische gitaar of de basgitaar en die de trillingen van de snaren versterken
pizzicato (mv. pizzicati)	speeltechniek waarbij de snaren van een strijkinstrument worden gepitst met de vingers

<i>pp</i>	afkorting van <i>pianissimo</i> , zeer zacht
primo	Italiaans voor "eerste": bij een Da Capo (D.C.) kan het gebeuren dat je de tweede keer een ander slot speelt: onder de eerste haak staan de noten die je de eerste keer moet spelen; onder de tweede haak ("secundo") staan de noten die je de tweede keer moet spelen (zie p. 50 in je leerwerkboek)
programmamuziek	muziek die iets beschrijft, zoals een gedicht, een sprookje, een schilderij of een tafereel
punt achter de noot	een punt dat de noot verlengt met de helft van haar waarde
refrein	een onderdeel van een lied dat regelmatig terugkomt; tekst en melodie zijn steeds hetzelfde
rhythm guitar	begeleidingsgitaar: de gitaar die in een groep de akkoorden speelt op die manier de zang en de andere instrumenten ook ritmisch ondersteunt; voor de solo's is er meestal een andere gitarist
ritme	een reeks tonen van verschillende duur
ritmisch ostinato	een voortdurend terugkerende ritmische cel, die koppig wordt volgehouden
rondovorm	een muzikale vorm die bestaat uit een opgewekt refrein dat minstens driemaal voorkomt en waartussen contrasterende strofen gevoegd zijn
rock-'n-roll	een (nogal wilde) muziek- en dansstijl, afkomstig uit de Verenigde Staten
score	uitslag (het aantal punten)
secundo	Italiaans voor "tweede": bij een Da Capo (D.C.) kan het gebeuren dat je de tweede keer een ander slot speelt: onder de eerste haak ("primo") staan de noten die je de eerste keer moet spelen; onder de tweede haak (secundo) staan de noten die je de tweede keer moet spelen (zie p. 50 in je leerwerkboek)
slaginstrumenten (slagwerk)	instrumenten die door slaan of schudden tot klank worden gebracht
snaarinstrument	een muziekinstrument met snaren: wanneer de snaren gestreken worden (met een strijkstok) spreekt men van strijkinstrumenten; wanneer ze getokkeld worden spreekt men van tokkelinstrumenten
solist	iemand die een solopartij speelt of zingt
sologitaar	de gitaar in een groep die de melodische lijnen en de solo's krijgt; voor de akkoorden (ritmisch gespeeld) zorgt meestal een andere gitarist in de groep
solsleutel	een teken aan het begin van een notenbalk dat de plaats van de sol (op de tweede lijn van de notenbalk) aangeeft; het teken was oorspronkelijk een versierde letter G
soulzanger(es)	een zanger of zangeres die soulmuziek zingt; dit is een muziekgenre dat ontstaan is uit de versmelting van gospels met rhythm-and-blues. Het gegeven is niet meer kerkelijk; een solozanger(es) of een zanggroepje wordt begeleid door een ritmesectie (bestaande uit drums, bas, elektrische gitaar, piano en/of elektronisch orgel) en koperblazers.
stemschroeven	schroeven die aangebracht zijn op een snaarinstrument om de snaren te stemmen, op de juiste toonhoogte te brengen
strijkinstrumenten (strijkers)	snaarinstrumenten die met een strijkstok bespeeld worden; de voornaamste zijn: viool, altviool, cello en contrabas
strijkkwartet	een groepje van 4 muzikanten met strijkinstrumenten, welbepaald 2 violen, een altviool en een cello
strofe	een steeds terugkerend deel van een lied, maar met verschillende tekst
symfonie	een muziekwerk voor groot orkest (symfonisch orkest), bestaande uit 3 of 4 delen
symfonisch orkest	een klassiek orkest dat bestaat uit 45 tot 100 (en soms meer) muzikanten, verdeeld over snaar-, blaas- en slaginstrumenten
synthesizer	een elektronisch muziekinstrument dat kunstmatige klanken voortbrengt
systeem	een aantal notenbalken die met elkaar verbonden zijn omdat ze gelijktijdig klinken
tempo	de snelheid waarmee muzikanten een muziekwerk (moeten) uitvoeren
thema	een melodie die belangrijk is in de opbouw van een muziekwerk
toetsenist	de bespeler van een toetsinstrument in de lichte muziek; het gaat dan meestal over een keyboard, een (digitale) piano, een orgel en/of een synthesizer
toetsinstrument	muziekinstrument met toetsen, zoals piano, klavecimbel, orgel, accordeon
tokkelinstrumenten	snaarinstrumenten die men tokkelt met de vingers of met een plectrum; enkele voorbeelden: harp, gitaar, banjo, mandoline
tonica (of grondnoot)	de belangrijkste noot van een toonladder: daar begint en eindigt de toonladder mee
toonduur	de duur van een toon (heeft te maken met ritme)
toonhoogte	de hoogte van een toon (heeft te maken met melodie)
toonladder	een reeks van 8 opeenvolgende noten
toonladder van do	een reeks van 8 opeenvolgende noten, beginnend en eindigend met een do
tussenspel	een instrumentaal gedeelte dat tussen andere delen van een lied (of een instrumentaal werk) komt
versterker	een apparaat dat elektrische signalen versterkt, b.v. bij een elektrische gitaar of een basgitaar
vibraslap	een slaginstrument dat een ratelend geluid maakt (zie p. 116 van je leerwerkboek)
vierde noot	een noot die één tel duurt in een maat van b.v. 2, 3 of 4 vierde noten; de waarde komt overeen met een vierde van een hele noot
vierde rust	een rust die één tel duurt in een maat van b.v. 2, 3 of 4 vierde noten; de waarde komt overeen met een vierde van een hele rust
vioolconcerto	een muziekwerk voor symfonisch orkest en een violist als solist
vocaal	met de stem uitgevoerd (gezongen of gesproken)
volkslied	eenvoudig lied, dat door het volk gezongen wordt; een volkslied is vaak anoniem (de componist is niet bekend) omdat het door overlevering tot ons gekomen is; een nationaal volkslied is een lied dat gekozen werd als symbool voor het land
voorspel	een instrumentale inleiding
voorzin	de eerste helft van een muzikale volzin
wals	een sierlijke paardans (met veel draaiende bewegingen) in 3/4-maat
zestiende noten	noten, waarvan er 4 gaan in een vierde noot, dus 4 noten op een tel